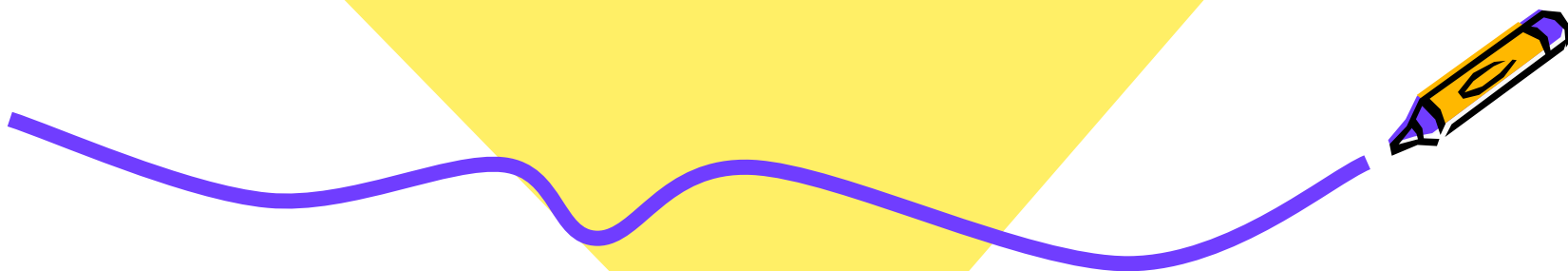

Dopyt a ponuka

Cvičenie 2

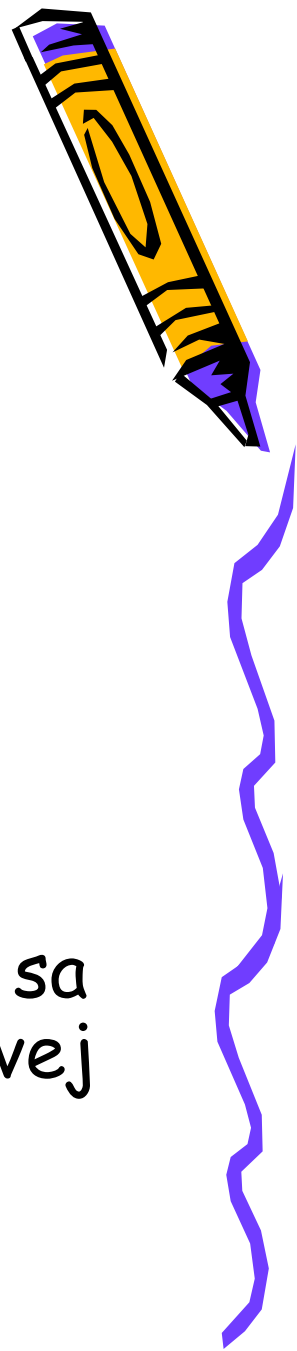
Staníková, Zábovská

Dopyt

- **Celkový (agregátny) dopyt** - súhrn všetkých plánovaných nákupov na trhu v danom období. Je určený objemom výrobkov, ktoré chcú kupujúci nakúpiť a cenami, za ktoré sú ochotní tieto výrobky kúpiť.
- **Individuálny dopyt** - dopyt jedného kupujúceho alebo dopyt po produkcii jediného výrobcu.
- **Čiastkový(trhový) dopyt** - dopyt po jednom výrobku

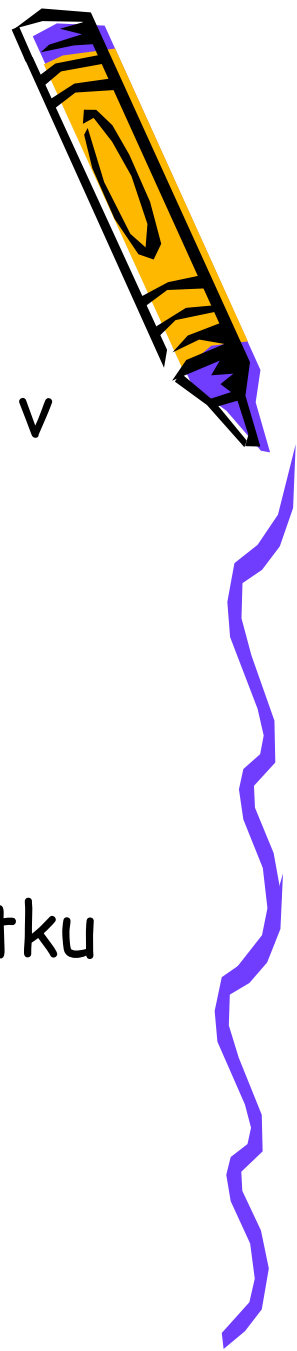
- Ekonomickú teóriu zaujíma len dopyt v rámci rozpočtového obmedzenia - **efektívny kúpyschopný dopyt**
(Pri nákupe sme limitovaní naším rozpočtovým obmedzením)
- Pre zjednodušenie budeme uvažovať lineárnu dopytovú a ponukovú krivku. Obecne ale dopytová a ponuková krivka nemusí mať takýto priebeh.
- Za základnú vlastnosť dopytovej krivky sa považuje jej klesajúci priebeh a ponukovej krivky jej rastúci priebeh

Krivka dopytu

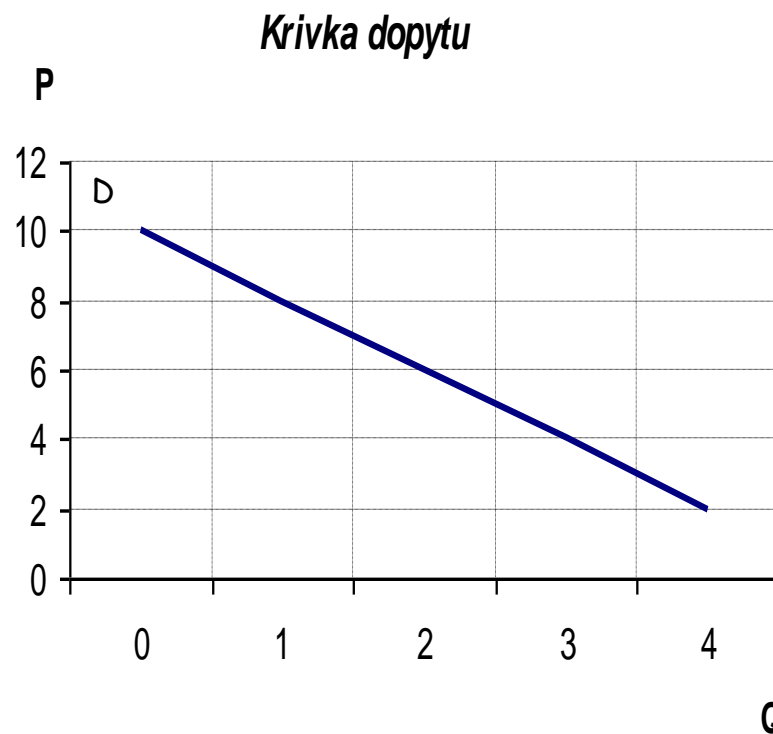
2 premenné :

- Q = objem statkov, ktoré chcú kupujúci v rámci svojho rozpočtového obmedzenia získať
- P = ceny, za ktoré ich chcú získať
(pokiaľ nie je uvedené inak, cena na vertikálnej osi grafu dopytovej krivky vyjadruje **reálnu cenu statku**: cenu statku vo vzťahu k cenám ostatných statkov a služieb)

Krivka dopytu

- Krivka dopytu udáva celkové množstvo statku, ktoré sú kupujúci ochotní kupovať za rôzne ceny.
- Platí zákon klesajúceho dopytu: Ak cena statku klesá, ľudia tento statok začínajú kupovať vo väčšom množstve.

Dva nezávislé dôvody prečo požadované množstvo s rastúcou cenou klesá

- **substitučný efekt:** Keď cena tovaru rastie, snažíme sa tohto tovaru spotrebúvať menej a substituovať ho iným, podobným tovarom. Spotrebitelia sa preorientujú na tesný substitút.
- **dôchodkový efekt:** vyjadruje zmenu v množstve požadovaného statku, vyvolanú zmenou reálneho dôchodku spotrebiteľa v dôsledku zmeny ceny.

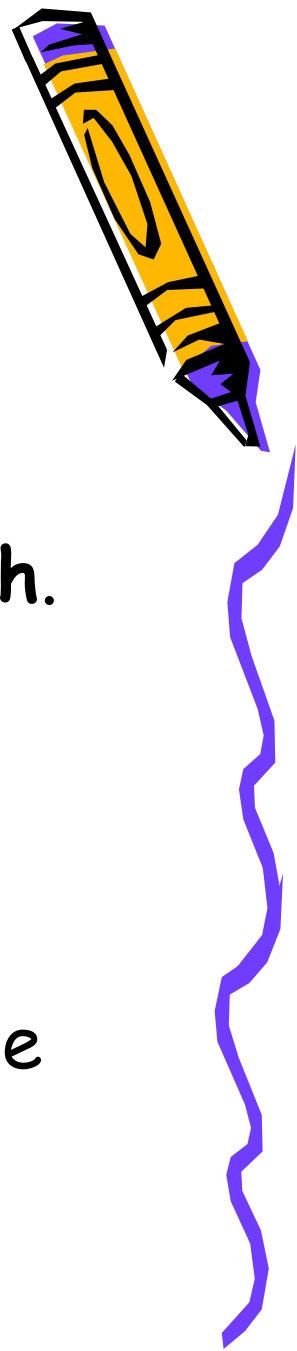

- Dopytová funkcia nejakého statku je súhrnom rôznych kalkulácií nákladov a prospechu, ktoré kupujúci vykonávajú v súvislosti s daným statkom. Na strane nákladov vystupuje cena daného statku a na strane prospechu je uspokojenie, ktoré daný statok prináša.
- Záporná smernica dopytovej krivky nám hovorí, že s rastúcou cenou statku sa bude prípadný počet kupujúcich znižovať (v súvislosti s kritériom nákladov a prospechu).
- Teoreticky môže mať dopytová krivka aj opačný sklon (môže byť rastúca, smernica je vtedy kladná). Ide však o výnimky, v praxi sa málo vyskytujúce

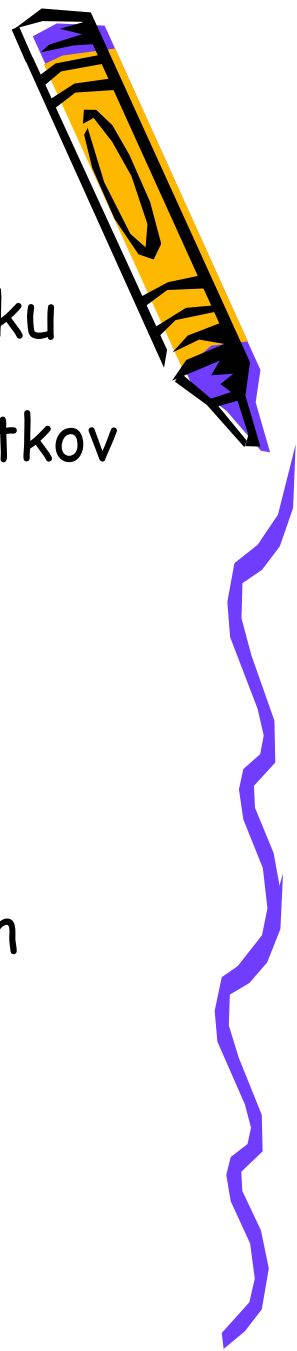
Normálne a inferiórne (podradné) statky

- Ak sa dopytované množstvo statkov pri každej danej cene s rastúcim príjmom zvyšuje hovoríme o **normálnych statkoch**.
- Ak dopytované množstvo statkov pri každej cene s rastúcim príjmom klesá hovoríme o **podradných (inferiórnych) statkoch**. So zvyšujúcim sa príjmom spotrebiteľia prechádzajú na kvalitnejšie substitúty.

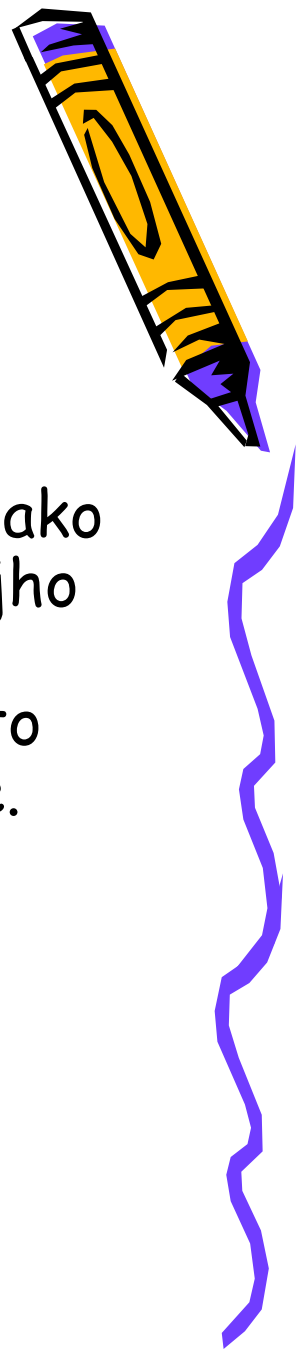

Determinanty dopytu

- **Príjem:** zvýšenie príjmov posúva dopytovú krivku normálnych statkov doprava a hore, zvýšenie príjmov posúva krivku dopytu inferiórnych statkov doľava a dole.
- **Preferencie:** Ľudia majú odlišné preferencie a vkus. Zmena vkusu v prospech statku posúva krivku dopytu doprava a hore.
- **Ceny substitútov a komplementov:** Pokles cien komplementov posúva krivku dopytu doprava a hore. Pokles cien substitútov posúva krivku dopytu doľava a dole.

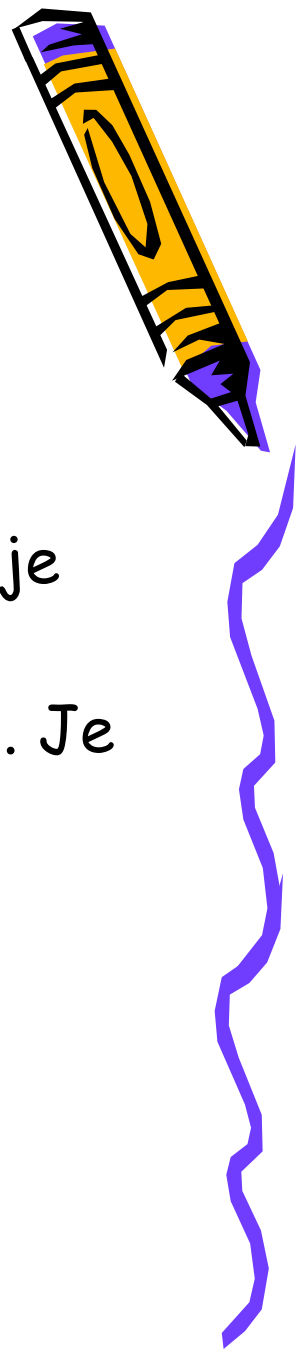

- **Očakávania:** očakávané zmeny cien a príjmov hrajú významnú úlohu v okamihu rozhodovania nákupov statkov. Kto v budúcnosti očakáva zvýšenie svojho príjmu minie v súčasnosti viac ako človek, ktorý v budúcnosti očakáva pokles svojho príjmu. Ak sa v blízkej budúcnosti očakáva zvýšenie cien určitých statkov, ľudia budú tieto statky v súčasnosti nakupovať vo väčšej miere.
- **Počet obyvateľov:** čím je väčší trh, tým viac statkov sa pri daných cenách nakupuje.

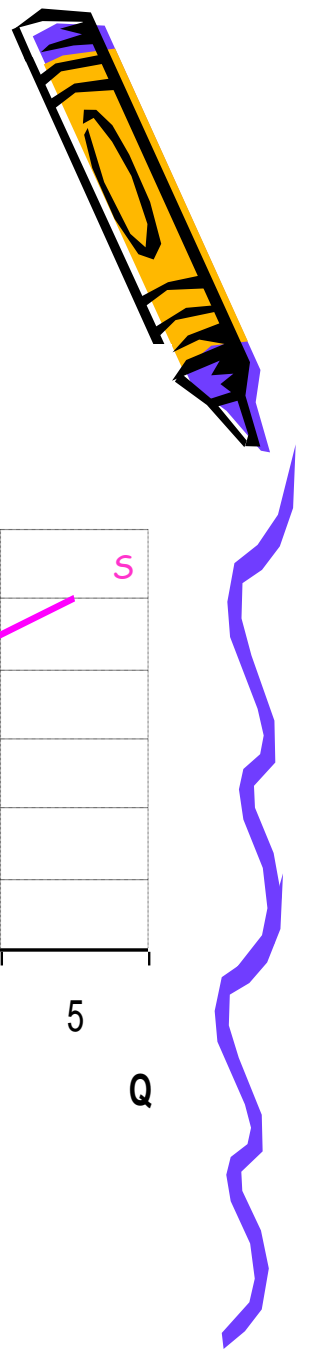
Ponuka

- **Celková (agregátna) ponuka** - súhrn všetkých zamýšľaných predajov, s ktorými prichádzajú výrobcovia na trh. Je určená objemom výroby všetkých výrobcov a cenami, za ktoré chcú svoje výrobky predat'.
- **Individuálna ponuka** - ponuka jedného výrobcu. Je určená objemom výroby tohto výrobcu a zamýšľanými cenami jeho výrobkov
- **Čiastková (trhová) ponuka** - ponuka jediného výrobku od rôznych výrobcov (ponuka na trhu jedného výrobku)

Krivka ponuky

- Krivka ponuky udáva celkové množstvo statku, ktoré sú predávajúci ochotní predat' pri danej cene.
- Platí zákon rastúcej ponuky: *S* rastom ceny sa zvyšuje ponúkané množstvo statku.

Determinanty ponuky

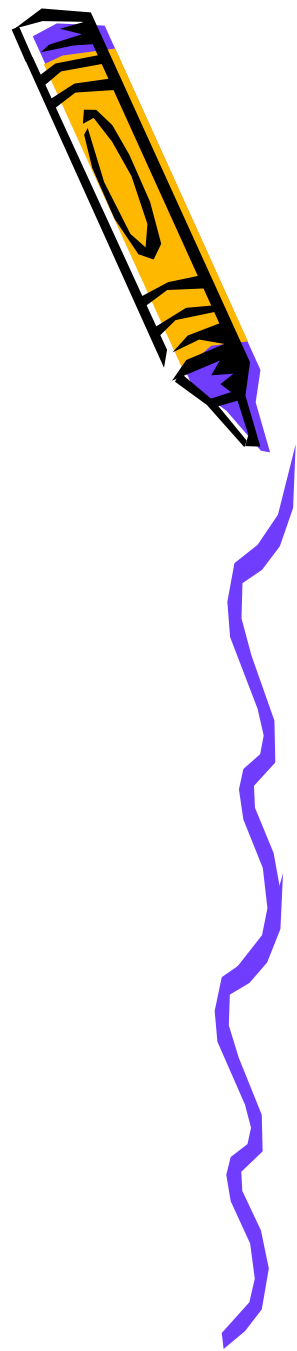

- **Technológia:** množstvo, ktoré sú predávajúci ochotní ponúknuť, závisí pri akejkoľvek cene hlavne na výrobných nákladoch. Dokonalejšia technológia posúva krivku ponuky doprava a dole.
- **Ceny výrobných faktorov:** napríklad: Vyššie mzdy pracovníkov posúvajú krivku ponuky doľava a hore. Nižšie úrokové sadzby posúvajú krivku ponuky doprava a dole. Vyššie ceny surovín posúvajú krivku ponuky doľava a hore.
- **Počet predávajúcich:** Väčší počet výrobcov určitého produktu zvyšuje jeho ponuku.

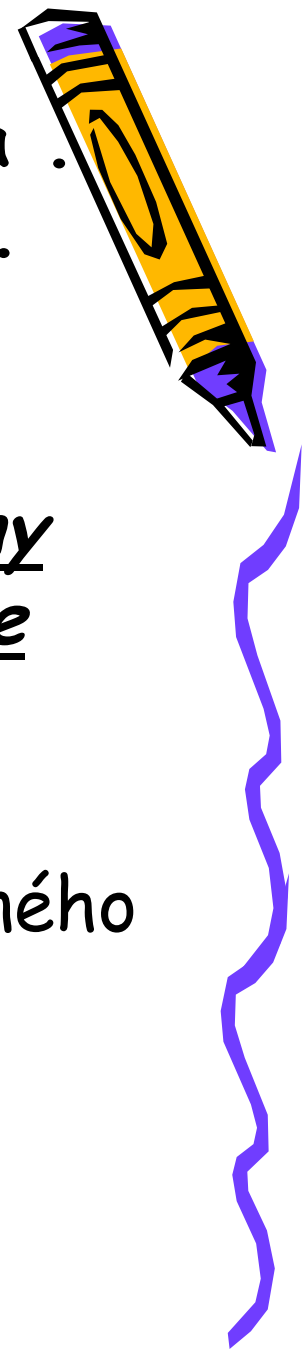

Ďalšie faktory ponuky

- Očakávania
- Počasie
- Ceny substitútov a komplementov

Zmena dopytu a dopytovaného množstva . Zmena ponuky a ponúkaného množstva.

- Ku zmene dopytovaného a ponúkaného množstva dochádza vplyvom zmeny ceny daného statku. Pohybujeme sa po krivke dopytu alebo ponuky.
- Ku zmene dopytu a ponuky dochádza vplyvom iných faktorov ako je cena daného statku. Vtedy sa mení poloha krivky dopytu alebo ponuky.

Trh

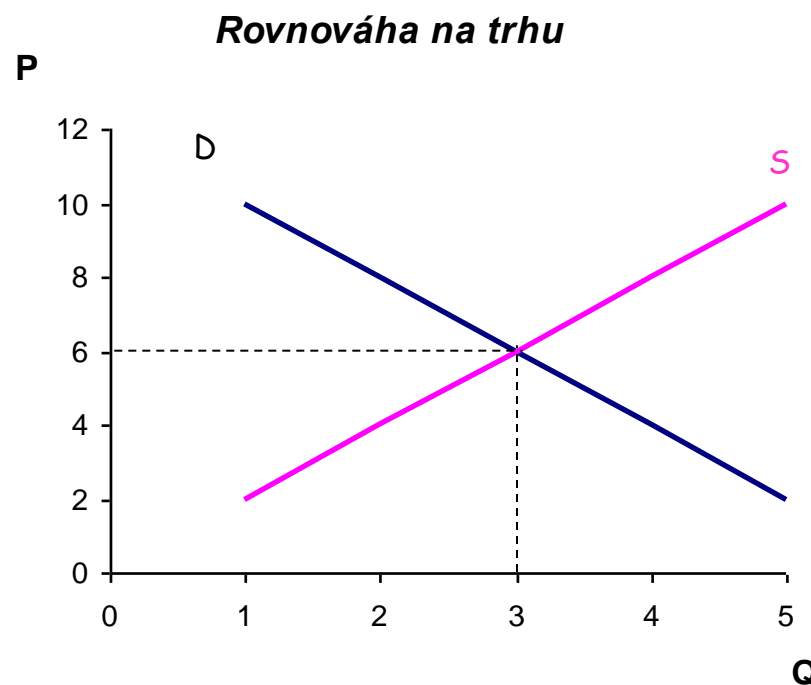
- Trh je mechanizmus, prostredníctvom ktorého kupujúci a predávajúci na seba navzájom pôsobia, aby určili ceny, za ktoré sa bude tovar na trhu vymieňať a množstvo tovaru, ktoré sa bude na trhu vymieňať

Rovnováha na trhu

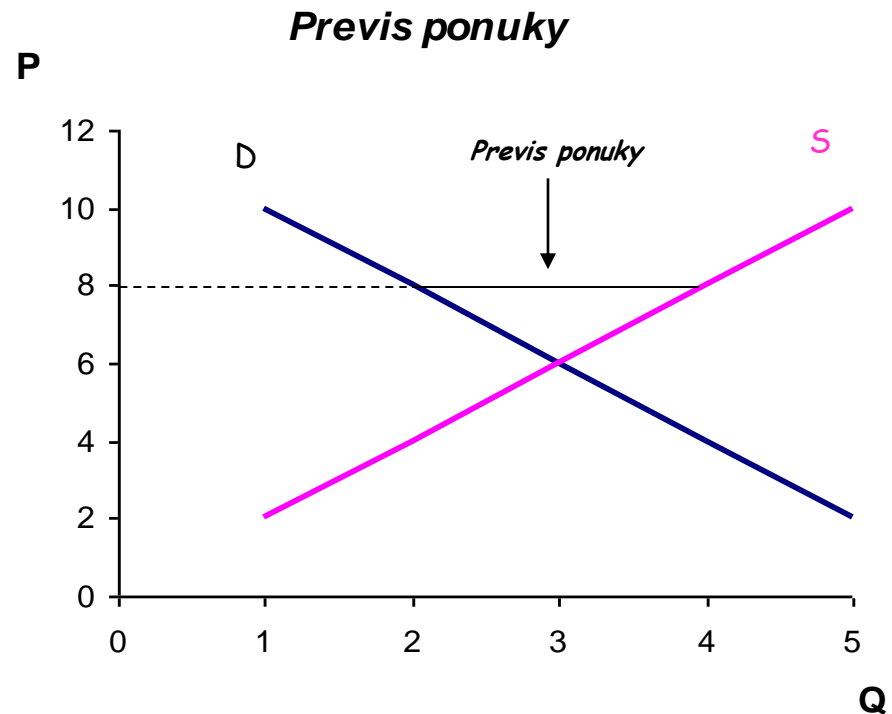
- Nastáva pri takej kombinácii ceny a množstva, pri ktorej sú obidvaja účastníci výmeny (kupujúci aj predávajúci) spokojní.
- Táto situácia nastáva v priesečníku dopytovej a ponukovej krivky.

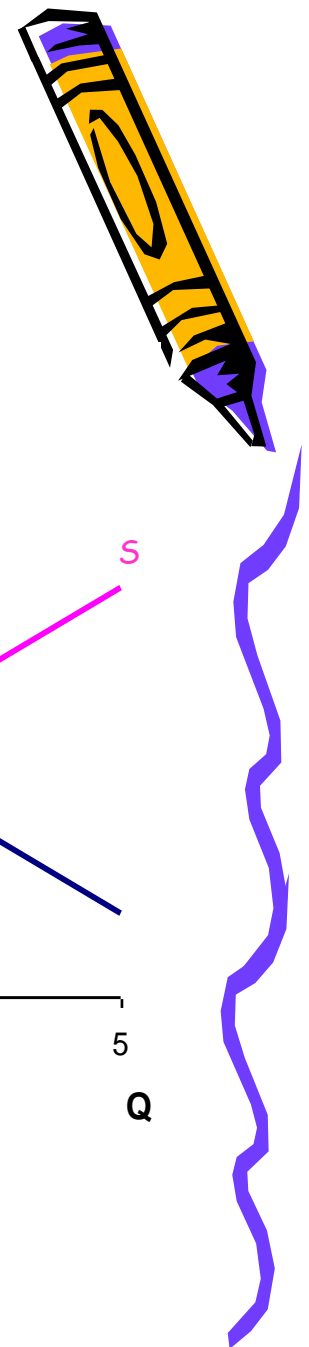
Previs ponuky – cenový prah

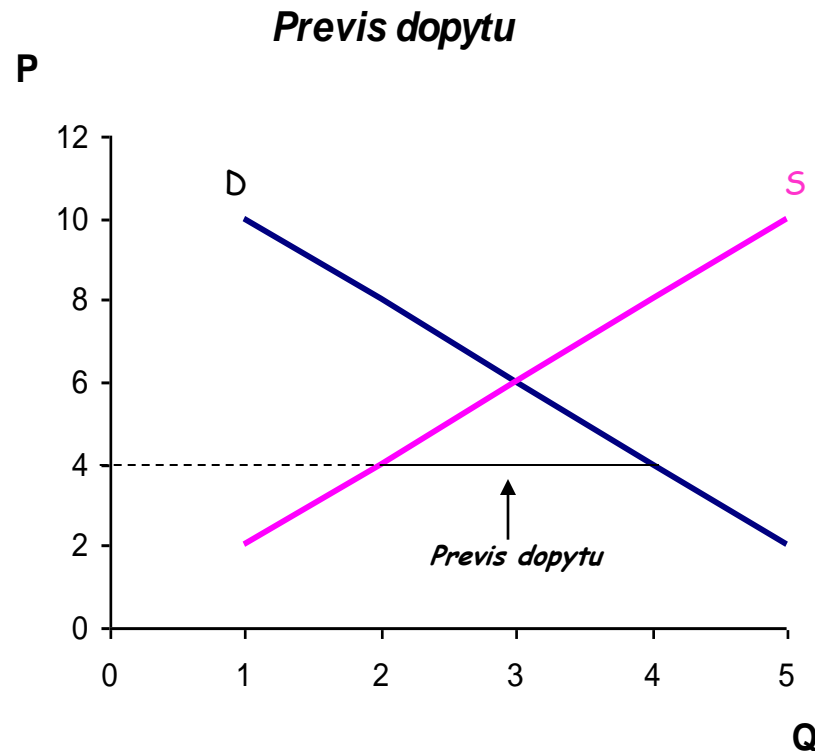
- Ak je cena vyššia ako rovnovážna úroveň, dochádza na trhu k previsu ponuky a vzniká prebytok

Previs dopytu - cenový strop

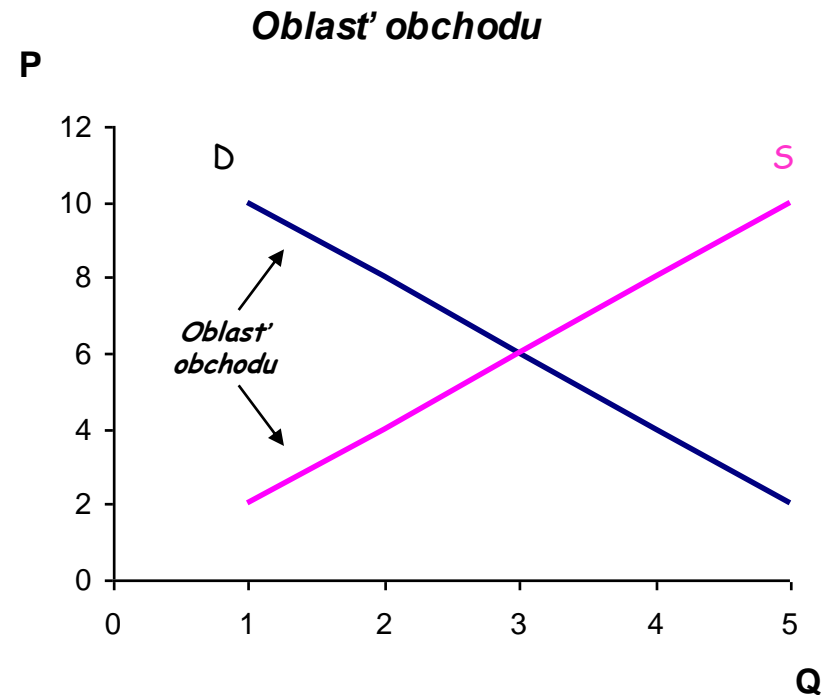
- Ak je cena nižšia ako rovnovážna úroveň, dochádza na trhu k previsu dopytu a vzniká nedostatok.

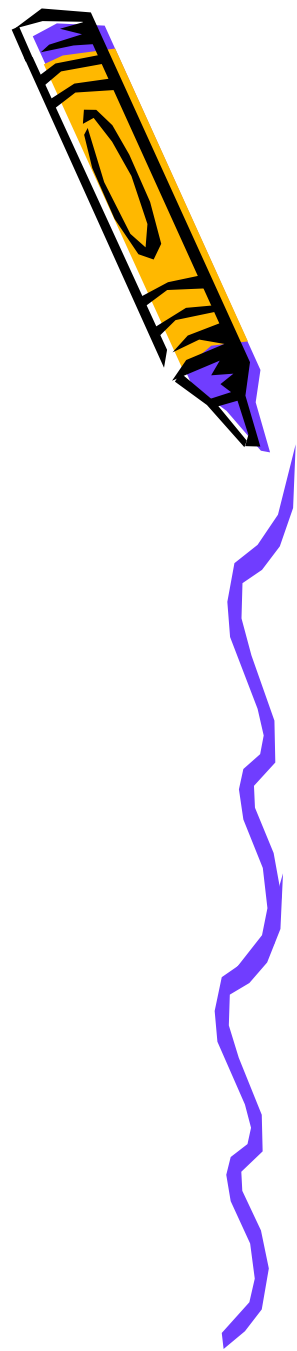
Oblast' obchodu

- Množina všetkých dvojíc ceny a množstva, zistených na trhu pri daných ponukových a dopytových krivkách a ktorú možno na trhu pozorovať pri rôznych cenách.
- Ak je cena nad rovnovážnou úrovňou, množstvo vymieňané na trhu leží na krivke dopytu.
- Ak je cena pod rovnovážnou úrovňou, množstvo vymieňané na trhu leží na krivke ponuky.

Algebraické vyjadrenie dopytu a ponuky

- rovnica ponuky určitého statku:
 $S: P = a + bQ_S$
- rovnica dopytu určitého statku:
 $D: P = c - dQ_D$
- Pri rovnováhe platí: $Q_S = Q_D = Q_E$
- potom môžeme porovnať pravé strany rovníc:
- $a + bQ_E = c - dQ_E$
- $bQ_E + dQ_E = c - a$

$$Q_E = \frac{c - a}{b + d}$$

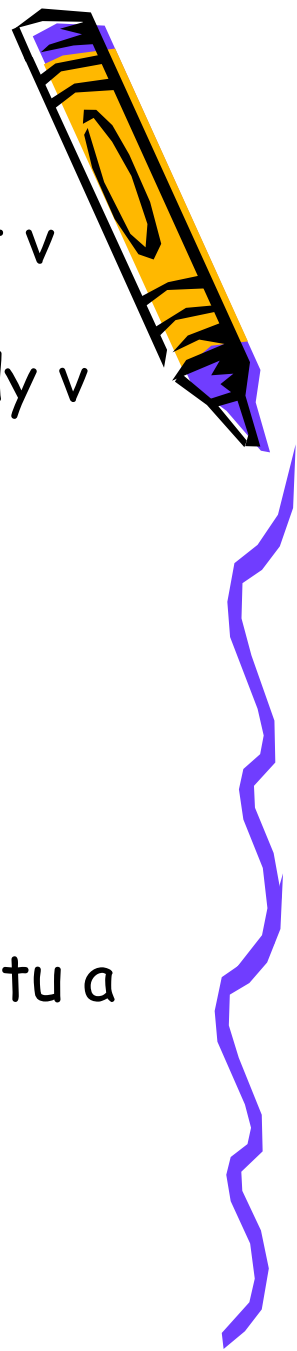

Kontrolné otázky a príklady:

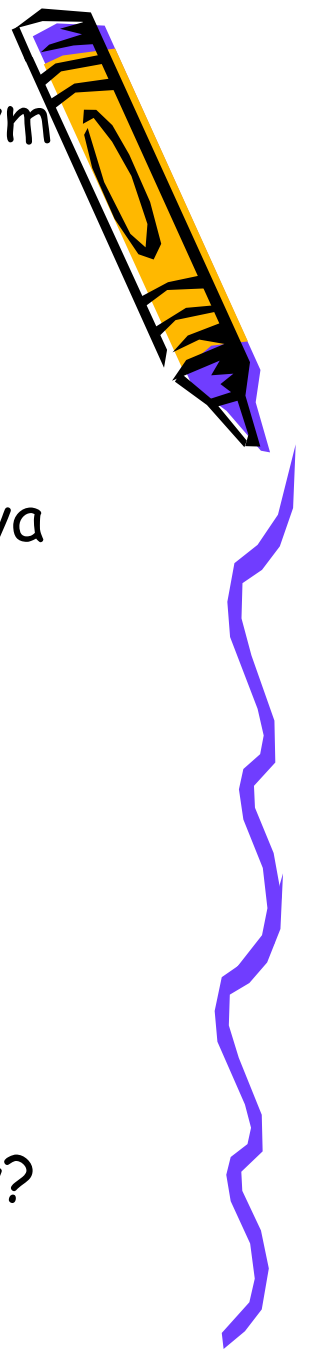
1. Prečo ponuka s rastom ceny rastie?
2. Prečo dopyt s rastom ceny klesá?
3. Predpokladajme, že zemiaky a ryža sú substitúty. Ako sa prejaví stanovenie efektívneho cenového stropu zemiakov na cene ryže?
4. Predpokladajme, že čaj a med sú komplementy. Ako sa prejaví stanovenie efektívneho cenového stropu čaju na cene medu?

5. Určite a graficky ilustrujte, čo sa stane s ponukou a ponúkaným množstvom na trhu áut v nasledujúcich prípadoch:
 - a) zavedenie novej technológie šetriacej náklady v automobilkách
 - b) pokles ceny áut
 - c) zvýšenie úrovne príjmov na obyvateľa
 - d) zvýšenie miezd v automobilkách (za inak nezmenených okolností)
6. Vysvetlite cenový prah a cenový strop.
7. Vysvetlite aký je rozdiel medzi zmenou dopytu a zmenou dopytovaného množstva.

8. Čo sa stane s rovnovážnou cenou a rovnovážnym množstvom na trhu s pečivom ak sa prihodia tieto dve skutočnosti:

- a) v tlači sa objaví správa, že v skladoch, kde je uskladnená múka na výrobu pečiva, bol zaznamenaný výskyt hlodavcov
- b) podstatne sa zvýši cena nafty, ktorá sa používa ako pohonná hmota do aut na rozvoz pečiva.
(za inak nezmenených okolností)

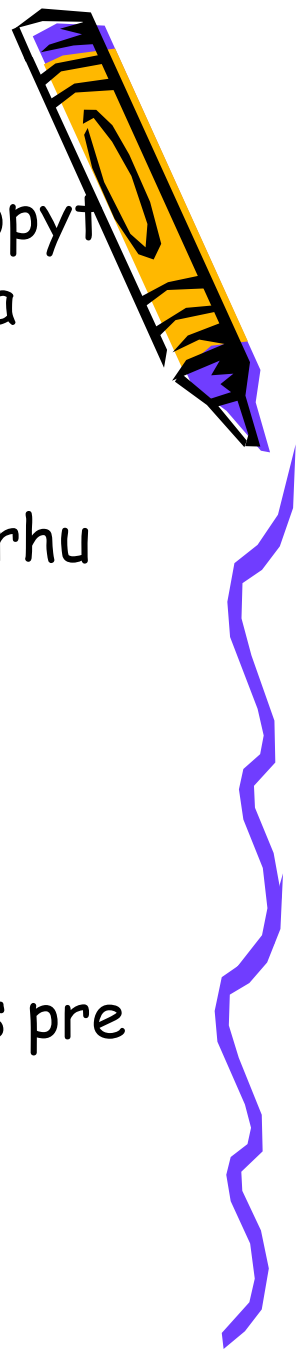
9. Na trhu so zemiakmi sú ponukové a dopytové funkcie dané rovnicami:

$$D: P = 54 - 2Q_D$$

$$S: P = 4 + 4/3Q_S$$

- a) zakreslite oblasť obchodu
- b) vypočítajte rovnovážnu cenu a množstvo
- c) aká bude celková tržba z predaných zemiakov?

10. Určite rovnovážnu cenu a množstvo ak je dopyt na individuálnom trhu $P = 200 - Q_D$ a ponuka $P = 16 + 3Q_S$.
11. Určite, či došlo ku zmene dopytu alebo dopytovaného množstva a v akom smere na trhu novín v nasledujúcich prípadoch:
- a) pokles cien novinového papiera
 - b) začiatok zimnej olympiády
 - c) príchod nového vydavateľa novín na trh
 - d) pribalenie iného časopisu od toho istého vydavateľa ku každému číslu novín ako bonus pre predplatiteľa
- (za inak nezmenených okolností)

